

Planinarenje s predškolicima

Gordana Anna Hübl, odgajateljica mentorica
Marija Tursan, odgajateljica
Dina Rendulić, prof. pedagogije, savjetnica
Dječji vrtić Maslačak, Zaprešić

ŠPIJAVETERNICA

PRVA LUDI

ŠIŠMIŠI

Uočava se tendencija obitelji da slobodno vrijeme uglavnom provode sjedeći pred ekranima i kupujući u trgovačkim centrima. Ovakav stil života negativno se odražava na cijelu obitelj pa tako i na dijete. Pomanjkanje kretanja, osim što negativno utječe na zdravlje svih članova obitelji, lišava dijete učenja kroz neposredno iskustvo u kontaktu s prirodnim okruženjem. Kretanje, osobito u prirodi, svojevrsan je ventil za psihičku napetost kao posljedicu suvremenog načina života.

U šumi Januševac

Područni odjel vrtića Maslačak, u Januševcu, nalazi se na rubu šume. Šećući šumom djeca su zapazila markacije planinarskih staza, što je potaknulo pitanja: *Teta, što znači ovaj znak na stablu? Kamo se ide po ovoj stazi?* Polazeći od interesa djece i osobnih afiniteta odgajatelja (jedna odgajateljica koja vodi grupu već duže vrijeme se bavila planinarenjem), a vodeći računa o dobrobiti cijele obitelji, osmišljen je projekt 'Mali planinari'. Cilj projekta bio je usmjeriti djecu i roditelje na aktivno provođenje slobodnog vremena u prirodi, upoznavanje prirodnih i kulturnih znamenitosti u neposrednom okruženju i međusobno zbližavanje djece, njihovih obitelji i odgajatelja u drukčijoj, opuštenijoj atmosferi. Želju da se za djecu i roditelje vikendom organiziraju planinarski izleti odgajatelji su podijelili s ravnateljem i stručnim timom. Dobili su podršku i pomoć. Sazvan je roditeljski sastanak na kojem je roditeljima predstavljena ideja projekta. Roditelji su prihvatili ideju. Dogovoreno je da će se kroz vikend organizirati više za-

jedničkih planinarskih izleta, a roditelji će se s djecom prema mogućnostima i interesima uključivati. Planinarit će se u bližoj okolini. U odabiru ruta i samoj organizaciji od pomoći je bio djed jedne djevojčice iz grupe, domar vrtića i ravnateljica, koji se također u slobodno vrijeme bave planinarenjem. Na početku projekta zanimalo nas je koje iskustvo djeca imaju kad je u pitanju boravak s roditeljima u prirodi i o samom pojmu 'planinarenje'.

Djeca su rekla:

Tara T.: *To je kad ideš na planinu.*

Laris: *Moja mama i ja idemo u šumu.*

Tamo beremo gljive i onda mi je dobro.

U kasnu jesen organiziran je prvi planinarski izlet u šumu Januševac, na čijem rubu se nalazi vrtić. Unatoč kišnom vremenu, odaziv je bio 35% djece i roditelja, od ukupnog broja upisane djece u odgojnoj grupi. Djeca su uzbuđeno i nestrpljivo pratila markacije. Htjela su što prije doći do cilja. Markirane staze HPD-a Zaprešić dovele su nas do planinarskog skloništa. Vanjskim ognjištem i klupicama djeca su bila oduševljena. Uživala su u okre-

pi iz svojih ruksaka, igrala se skrivača i istraživala male šumske barice.

Evo što su neka djeca izjavila nakon izleta:

Katarina: *Bilo mi je lijepo. Vidjela sam kamen obojan u crveno i sjedila sam na tatinim rukavicama... Čupala sam lišće i odnijela ga doma.*

Gabrijela: *Sviđalo mi se tam' di smo se Dominik i ja spuštali s brda... i u kućici.*

Mia: *Bilo mi je grozno ono blato... Sviđalo mi se jezero u šumi.*

Karlo: *Bila mi je lijepa kućica, ona klupa i veliki stol... U šumi su bili oni znakovi na drveću.*

Ohrabreni pozitivnim dojmovima djece i roditelja, odgajatelji ubrzo organiziraju drugi planinarski izlet. Cilj je bio sam vrh Medvednice i TV-toranj. Društvu se pridružio djed Ivan Lovrek koji je izazvao pozornost djece svojom planinarskom opremom, osobito cepinom¹ koji koriste planinari za snježne uspone. Zahvaljujući velikom snijegu koji je pao cijelu zimu, planinarenje je bilo kondicijski zahtjevnije, ali i veselije jer se moglo i sanjkati. TV toranj promatran iz blizine djelovao je impozantno. Djeca su promatrala različite antene i čudila se visini tornja. Doživljaji s izleta prepričavali su se u vrtiću, dopunjavali informacijama iz literature i izražavali na razne načine. Tako su nakon izleta na Medvednicu djeca bila puna dojmova i tražila su informacije o funkcioniranju antena i odašiljača. U vrtiću je sagrađen TV-toranj od nestrukturiranog materijala.

¹ Cepin je dio standardne planinarske opreme.

Namijenjen je izradi stepenica i oslonaca u tvrdom snijegu i ledu, kao oslonac pri penjanju i spuštanju na strmim zaleđenim padinama, za kočenje prilikom proklizavanja, te izradu bivaka u tvrdom snijegu. Sastoji se od kljuna, lopatice, drške, omče i siljka.

istražujemo i stvaramo

Doživljaj posjeta špilji Veternica

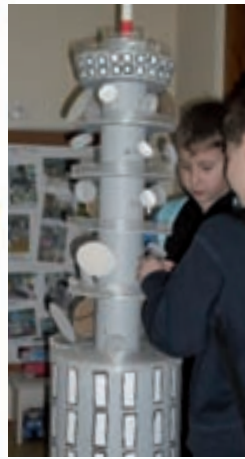
TV toranj na Sljemenu

Na ulazu u špilju Veternicu

TV toranj, kolaž i maketa

Djed Ivan demonstrira korištenje planinarske opreme

U istraživačkom centru provedeno je nekoliko pokusa. Istraživan je električnost, radiovalovi i ometanje radiovalova. Djeca su gradila tornjeve od raznih materijala i istraživala stabilnost konstrukcije.

Pohod na Veternicu

Treći planinarski izlet bio je u špilju Veternicu. Ovaj izlet imao je najveći odaziv (80%). Bio je najatraktivniji i kondicijski najzahtjevniji. Zahtijevao je i određenu dozu hrabrosti zbog spuštanja u tamnu špilju i susreta sa šišmišima. Uz ljubaznog vodiča Parka prirode Medvednica, D. Kovačića, boravak u špilji bio je ugodan i zabavan. Posebno veselje i uzbuđenost izazvali su uspavani šišmiši, ali i neki koji su se upravo probudili i proletjeli špiljom. Velik dojam na djecu ostavile su kosti špiljskog medvjeda i likovi neander-

talaca uz logorsku vatru. Ovaj izlet inspirirao je niz stvaralačkih i kreativnih aktivnosti. Djeca su oblikovala špilje u glini, te uz pomoć odgajatelja izgradila veliku maketu špilje u koju su se mogla zavući. Likovno su se izražavala na temu šišmiša i proigravala simboličke igre života praljudi. Osmišljeni su stihovi u pokretu 'Mi idemo planinari-ti'. Roditelji su donosili razne slikovne materijale i tekstove o životu šišmiša. Djeca su stekla nova znanja o živom svijetu špilja.

Kako su djeca doživjela izlet najbolje opisuju neke njihove izjave:

Petra: *Sviđala mi se velika hrpa šišmiša u špilji Veternici.*

Lana: *Ja sam vidjela kosti od špiljskog medvjeda.*

Karlo: *Sviđalo mi se kad smo išli kroz šumu.*

Djed jedne djevojčice, g. Ivan Lovrek, koji je pobudio interes svojom planinarskom odjećom i opremom, došao je u vrtić pokazati nam fotografije sa svojih planinarenja. Presentacija je privukla punu pozornost djece. Uz biljni i životinjski svijet Velebita s velikim divljenjem i čuđenjem promatrane su fotografije zmije, vuka, tetrijeba, ptice kukavice itd. Djeca su imala priliku proučiti i isprobati planinarsku opremu (kacigu, dereze, rukavice, karabin...) uz priču i demonstraciju kako se planinari navezuju u opasnim usponima. Tijekom izleta otkrili smo talente i hobije roditelja. Tako su npr. Davidov tata Željko i Ivanov tata Renato gitarama uveseljavali planinarska druženja. Uz pratnju gitara djeca su naučila pjevati planinarsku himnu 'Za olujnih zimskih večeri'.

Dječji vrtić 'Maslačak', Hrvatske mladeži 4, Zaprešić
Područni objekt Januševac, grupa Suncokreti

ANKETA ZA RODITELJE

Poštovani roditelji,
ovom anketom željeli bismo ispitati vaše mišljenje o projektu 'Mali planinari' u koji ste bili uključeni. Vaše mišljenje i procjene koristit će se u svrhu valoriziranja projekta. Na skali od 1 do 5, pri čemu 5 predstavlja najvišu procjenu, procijenite:

Koliko je Vaše dijete naučilo o lokacijama na kojima ste bili:

Šuma Januševac	1 - 2 - 3 - 4 - 5
Sljeme	1 - 2 - 3 - 4 - 5
Špilja Veternica	1 - 2 - 3 - 4 - 5
Kameni svati	1 - 2 - 3 - 4 - 5

Koliko ste Vi osobno naučili o lokacijama na kojima ste bili:

Šuma Januševac	1 - 2 - 3 - 4 - 5
Sljeme	1 - 2 - 3 - 4 - 5
Špilja Veternica	1 - 2 - 3 - 4 - 5
Kameni svati	1 - 2 - 3 - 4 - 5

Koliko je dijete naučilo o snalaženju u prirodi?	1 - 2 - 3 - 4 - 5
Koliko ste Vi naučili o snalaženju u prirodi?	1 - 2 - 3 - 4 - 5
Koliko je dijete naučilo o čuvanju prirode?	1 - 2 - 3 - 4 - 5
Koliko ste Vi naučili o čuvanju prirode?	1 - 2 - 3 - 4 - 5
Koliko su Vam izleti bili zabavni?	1 - 2 - 3 - 4 - 5
Koliko su izleti bili zabavni Vašem djetetu?	1 - 2 - 3 - 4 - 5
U kojoj mjeri su Vas izleti potaknuli da i sami s Vašom djecom slobodno vrijeme više provodite u prirodi?	1 - 2 - 3 - 4 - 5

Komentar:

Što se posebno sviđjelo djetetu i Vama?

Što Vam se nije sviđjelo?

Kameni svati

Posljednji zajednički planinarski izlet bio je na Kamene svate (zaprešićki vidikovac). Kod planinarske kuće u dogovoru s dežurnim domarom organizirano je loženje logorske vatre. Djeca su sudjelovala u pripremi i pečenju kobasica. Na izletu smo djeci ispričali legendu o Kamenim svatima. Obišli smo stijene koje simboliziraju okamenjene svatove. Budući da je ovaj izlet bio završetak zajedničkih planinarenja, djeci i roditeljima su dodijeljene 'diplome' za uspješno planinarenje. Nakon izleta pogledana je videosnimka kratkog filma prema narodnoj legendi 'Kameni svatovi' koju je opjevao A. Šenoa. Djeca su vrlo pažljivo pratila tijek priče. Kroz simboličke igre proigravala se tema svatova, vjenčanja, muzikaša...

Nakon izleta na Kamene svate djeca su rekla:

Tara H. H.: *Sviđa mi se kaj sam dopeljala svoju Kiru (psu) i sviđalo mi se kaj su nam tete ispričale onu priču o Kamenim svatima.*

Tara T.: *Bilo mi je lijepo jer smo se tamo igrali i jeli.*

Petra: *Sviđala mi se planinarska kućica.*

Tijekom trajanja projekta oformljen je planinarski kutić u sobi dnevnog boravka vrtića. U njemu su djeca mogla listati i čitati planinarsku literaturu, slikovnice ('Nije duh nego puh', 'Šišmiš Vanja', 'Tajana planinari', 'Mali, veliki planinari'...), razgledavati slikovne materijale, planinarske karte i vodiče. Mogla su koristiti planinarsku opremu (kacigu, užad, rukavice, štapove sa zaštitom, ruksake, kompas). Djeca su

samoinicijativno oformila svoje planinarsko društvo u kojem su dijelila iskaznice i žigove za 'ispenjavanje' vrhova. Projekt je prikazan na završnoj svečanosti. U odabiru načina na koji će prikazati svoj doživljaj i cjelokupni projekt, djeci su uz odgajatelje pomagali roditelji, djedovi, bake – svi koji su sudjelovali i dijelili zajedničko iskustvo. Djeca su na sceni glumila planinare, čuvare prirode, šišmiše, praljude, medvjede, svatove... Uz pjesmu planinara i zvukove gitare oko improvizirane logorske vatre osjetilo se zajedništvo i bliskost koja se gradila kroz vesele trenutke provedene u prirodi.

Dječje izjave na kraju projekta:

Petra: *Sad bi radije išla planinariti nego u dućan. Sad znam – planinarenje je kad veliki i mali idu u šumu i kad se tamo idu šetati.*

Ana: *Kad u nedjelju nema vrtića, ja bih išla na planinarenje.*

Lana: *Na planinarenju se hoda sa štapovima i s torbom na ramenu.*

Tara H. H.: *Planinarenje je tamo gdje se hoda puno i umoriš se.*

Dominik: *I ja ću biti planinar. Ja sam iš'o opet u špilju Veternicu. Vodio sam mamu i brata da vide šišmiše.*

Vidljivo je da se broj obitelji koji se uključivao na izlete povećavao od 35% na 80% djece koja se nalaze u odgojnoj grupi. To se može tumačiti dijelom vremenskim prilikama, ali i iskustvom koje su djeca i roditelji imali i jedni s drugima dijelili. Zajednička planinarenja nedvojbeno su ostavila dubok dojam na djecu, ali i na njihove roditelje. U cilju valorizacije projekta od strane roditelja provedena je anketa. Anketirano je 12 roditelja.

Roditelji su na sljedeći način procjenjivali učinke planinarenja na sebe i dijete.

Vidljivo je da roditelji visoko procjenjuju to što su njihova djeca i oni osobno naučili o lokalitetima na kojima su bili. Zanimljivo je da u većini slučajeva nešto malo više procjenjuju svoje učenje od toga koliko su naučila djeca. Izuzetak je šuma Januševac, koju su vjerojatno više upoznivali prije njihove djece jer se nalazi u neposrednom okruženju u kojem žive i u

Tablica 1. Koliko je Vaše dijete naučilo o lokacijama na kojima ste bili:

Lokacija	srednja procjena (M)	standardna devijacija (σ)
Šuma Januševec	4.63	0.744
Sljeme	4.33	1.033
Špilja Veternica	4.82	0.405
Kameni svati	4.44	0.882

Tablica 2. Koliko ste Vi osobno naučili o lokacijama na kojima ste bili:

Lokacija	srednja procjena (M)	standardna devijacija (σ)
Šuma Januševec	4.43	0.787
Sljeme	4.60	0.894
Špilja Veternica	4.82	0.405
Kameni svati	5.00	0.000

Tablica 3. Dobit djece i roditelja

Pitanja	srednja procjena (M)	standardna devijacija (σ)
Koliko je dijete naučilo o snalaženju u prirodi?	4.25	0.866
Koliko ste Vi naučili o snalaženju u prirodi?	4.50	0.675
Koliko je dijete naučilo o čuvanju prirode?	4.83	0.389
Koliko ste Vi naučili o čuvanju prirode?	4.58	0.515
Koliko su Vam izleti bili zabavni?	4.83	0.385
Koliko su izleti bili zabavni Vašem djetetu?	5.00	0.00

kojem je većina roditelja odrasla. Može se uočiti da su procjene vrlo visoke tj. da su uz to što su i djeca i roditelji puno naučili o mjestima na kojima su bili, naučili su se snalaziti u prirodi, čuvati je, i uz to su se dobro zabavili. Na skali od 1 do 5, pri čemu 1 predstavlja najnižu, a 5 najvišu procjenu, roditelji su sa $M=4,42$ ($0,793$) procjenjivali stupanj u kojem su ih zajednička planinarenja potaknula da i sami s djecom slobodno vrijeme više provedu u prirodi. Svoje procjene popratili su komentarima:

Gotovo svaki vikend dijete traži da ide mo na izlet u prirodu pa se u velikoj mjeri izlet realizira.

Zbližava ljude i opušta.

Svaki vikend kad vrijeme dozvoli ruksaci su na leđima i mi planinarimo.

Ionako volimo boraviti u prirodi, to nam je dodatni poticaj.

Ugodno proveden i ispunjen dan, sve

pohvale tetama na aktivnosti i zabavi. Premalo je slobodnog vremena.

To nam je baš trebalo. Sada znamo da možemo otići na lijep izlet, čak i kad smo jako zaposleni, pa taj izlet može trajati i samo pola dana. Poslije smo svi sretni i opušteni. Mi puno vremena provodimo u prirodi.

Što se posebno svidjelo djetetu i roditeljima?

Špilja Veternica i druženje (f=3)

Priroda, druženje roditelja, djece i odgajatelja (f=4)

Šuma, spilja, planinski dom, trud ljudi da se urede staze i špilja.

Pogled na Zagreb.

Djetetu markacije i šišmiši, a meni angažiranost odgajatelja i da se uloženi trud isplatio. Hvala vam.

Opuštena i vesela atmosfera, rekreacija i priroda.

Kad smo vidjeli srnu ili zeca to je bilo veliko veselje.

Na vrhu Kamenih svati

Kameni svati, tempera

S obzirom na reakcije djece i pohvale roditelja, može se zaključiti da je projekt omogućio djeci i roditeljima da kvalitetno provedu svoje slobodno vrijeme i potaknuo ih da tako poboljšaju kvalitetu života obitelji, a u nekim segmentima i svoje odnose prema prirodnom okruženju i ljudima oko sebe. Odgajateljima je donio osobno zadovoljstvo samim izletima i njihovom refleksijom na kvalitetu programa, te novo pozitivno iskustvo u građenju partnerstva i prijateljstva s roditeljima.

Preporučena literatura:

1. Andrijašević, M., Znanstveno-stručno savjetovanje *Slobodno vrijeme i igra*, urednica, Fakultet za fizičku kulturu veleučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2000.
2. Brdar, B. (2011.): *Mala špiljarska pjesmarica*, Zagreb
3. Čaplar, A., *Panonska Hrvatska- planinarsko izletnički vodič*, Zagreb, V.B.Z., 2001.
4. Kreić, K. *Djeca u središtu konzumerizma*, Osijek, 2011.
5. Maleš, D. i Kušević, B., *Nova paradigma obiteljskog odgoja*, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za pedagogiju, 2011.
6. Poljak, Ž., *50 najljepših planinarskih izleta u Hrvatskoj*, Zagreb, Školska knjiga 2001.
7. Radovanović, V. (2007.): *Planinarenje s djecom*, Časopis Hrvatskog planinarskog društva Hrvatski planinar br.2, godište 2007.
8. <http://www.hps.hr>